

ПЕРІОДИЗАЦІЯ ТА ПРІОРИТЕТНІ НАПРЯМКИ ДЕРЖАВНОЇ ПОЛІТИКИ У СФЕРІ ФІНАНСОВОГО КОНТРОЛЮ В УКРАЇНІ

Формування політики у сфері фінансового контролю в Україні відіграє важливу роль у формуванні громадської думки щодо забезпечення органами державної влади та управління законності та ефективності використання коштів платників податків.

З часів отримання Україною незалежності відбувалися постійні зміни в законодавстві щодо формування системи органів державного фінансового контролю, здійснювався розподіл та перерозподіл їх повноважень, запроваджувалися та скасовувалися різні форми організації контрольних заходів, реалізовувався зарубіжний досвід у практиці органів, на які покладено здійснення контрольних функцій.

Зрозуміло, що результати формування політики у сфері фінансового контролю знаходять своє відображення у законах України та підзаконних нормативно-правових актах. Проаналізувавши нормативно-правову базу, яка регулює фінансовий контроль в Україні, можна виділити такі етапи його становлення та розвитку:

I етап (1990-2000 рр.). – *етап формування системи органів державного управління, що реалізують контрольні повноваження у фінансовій сфері.* У 1990 р. було прийнято Закон України «Про державну податкову службу в Україні»; у 1991 р. – про Національний банк України, Державну митну службу України; у 1993 р. – про Державну контрольно-ревізійну службу; у 1994 р. – про Комітет у справах нагляду за страховою діяльністю; у 1995 р. – про Державне казначейство України; у 1996 р. – про Рахункову палату. Контроль за формуванням і використанням фінансових ресурсів були покликані також самоврядні організації, такі як Державна служба зайнятості (1990), Фонд соціального страхування, Фонд соціального захисту інвалідів (1991) та Пенсійний фонд (1992). У 1990-х рр. прийнято низку нормативних актів, які мали за мету врегулювати процедури фінансового контролю суб'єктів господарювання. Так, зокрема, були прийняті Постанова Кабінету Міністрів України «Про заходи щодо поліпшення контрольно-ревізійної роботи в міністерствах та інших центральних органах виконавчої влади» (1998), Указ Президента «Про деякі заходи з дерегулювання підприємницької діяльності» (1998), Порядок координації проведених планових виїзних перевірок фінансово-господарської діяльності суб'єктів підприємницької діяльності контролюючими органами (1999).

II етап (2001-2014 рр.) – *етап оптимізації системи державного фінансового контролю*. З прийняттям у 2001 р. Бюджетного кодексу України були внесені корективи в розвиток системи державного фінансового контролю. В ньому виписано повноваження зі здійснення контролю за дотриманням бюджетного законодавства такими органами, як Верховна Рада України, Рахункова палата, Міністерство фінансів, Державне казначейство, Державна контрольно-ревізійна служба, Кабінет Міністрів України і Рада міністрів Автономної Республіки Крим, а також відповідними місцевими радами.

Враховуючи світовий досвід організації державного фінансового контролю, в Україні запроваджується така форма організації контролю як державний фінансовий аудит. Передумови для його запровадження були створені прийнятими нормативно-правовими актами: Концепцією застосування програмно-цільового методу в бюджетному процесі (2002), Про Паспорти бюджетних програм (2004), постановами КМУ «Порядок проведення органами ДКРС аудиту фінансової та господарської діяльності бюджетних установ» (2004), «Порядок проведення органами ДКРС державного фінансового аудиту діяльності суб'єктів господарювання» (2006), «Порядок проведення органами ДКРС державного фінансового аудиту виконання місцевих бюджетів» (2007).

Логічним завершенням організаційної роботи щодо запровадження державного фінансового аудиту в Україні стало створення в ГолоВКРУ України Управління організації і проведення аудиторських досліджень, а в регіональних контрольно-ревізійних управліннях – відповідних відділів.

III етап (2015 р. – дотепер) – *етап реформування системи державного фінансового контролю відповідно до європейського вектору розвитку держави*. На цьому етапі відбулися дві важливі події у формуванні державної політики у сфері фінансового контролю в Україні: прийняття нової редакції Закону України «Про Рахункову палату» (2015) та реорганізація Державної фінансової інспекції в Державну аудиторську службу України (2015).

Результати діяльності цих органів у 2006-2017 рр. відображені на рисунку 1.

Пріоритетними напрямками державної політики у сфері фінансового контролю на найближчі роки повинні стати:

- створення уніфікованої нормативної та методологічної бази органів державного фінансового контролю;
- розробка вітчизняних стандартів державного фінансового аудиту;
- удосконалення інституційної основи державного фінансового аудиту, що здійснюється в Україні, впровадження нових видів і форм аудиту (фінансовий аудит (аудит фінансової звітності), IT-аудит, аудит коштів (фондів) і грантів ЄС, аудит інвестиційних проектів, аудит державних (регіональних) цільових програм тощо);

— запровадження в практику діяльності контролюючих органів ризикоорієнтованого підходу до планування контрольних заходів з метою виявлення порушень з ознаками шахрайства та масштабних порушень;

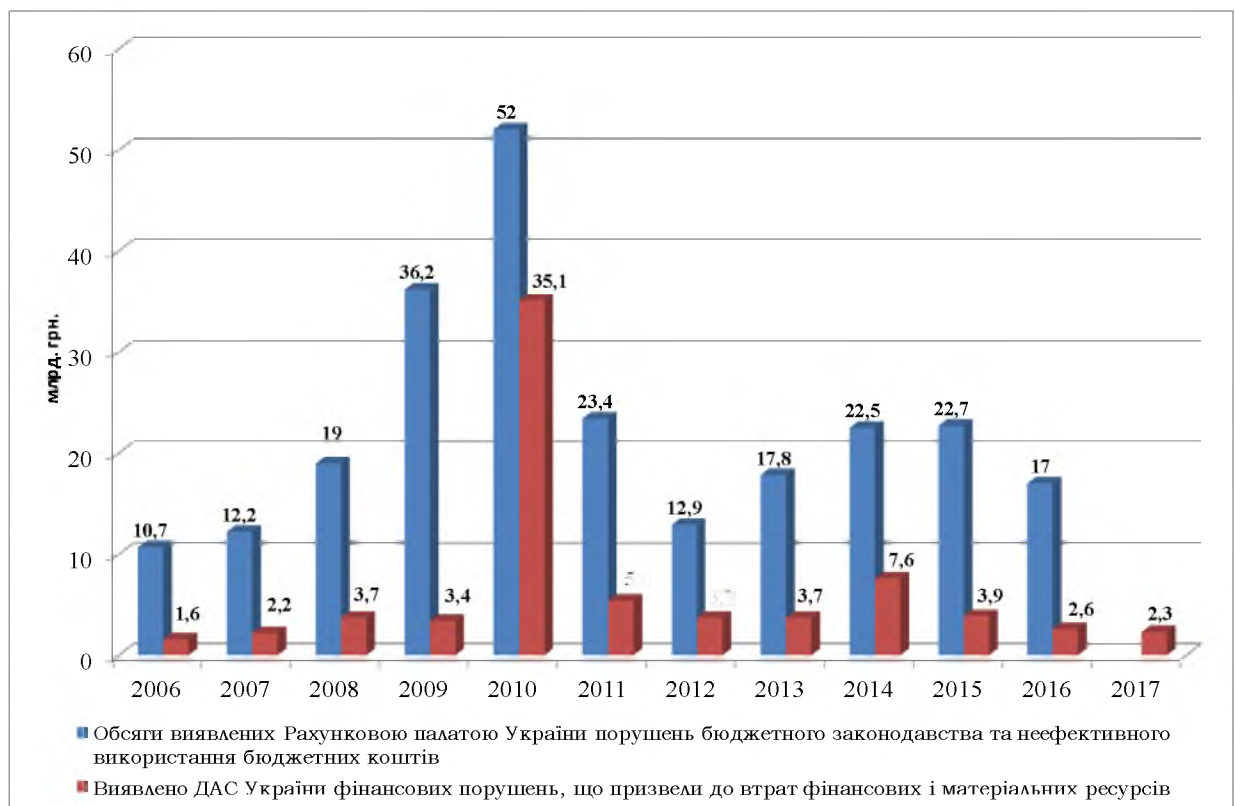

Рис. 1. Динаміка обсягів порушень бюджетного законодавства в Україні, виявлених Рахунковою палатою та Державною аудиторською службою України у 2006-2017 рр.

— створення інтегрованої інформаційної бази даних контролю за управлінням та використанням державних (місцевих) ресурсів – Державної аудиторської служби України, Рахункової палати, Державної казначейської служби України, Державної служби фінансового моніторингу України, Державної фіскальної служби України, Антимонопольного комітету України, Національної комісії з цінних паперів та фінансових послуг тощо;

— забезпечення належного рівня державного фінансового контролю за законністю, ефективністю і результативністю управління й використання коштів місцевих бюджетів та комунального майна в умовах децентралізації, досягнення економії та цільового використання місцевих фінансів.

Завдяки реалізації зазначених напрямів буде враховано передовий світовий досвід щодо формування державної політики у сфері державного фінансового контролю, що дасть змогу створити дієву та ефективну систему управління та використання державних та місцевих фінансових ресурсів в Україні, забезпечити дієве, скоординоване та ефективне функціонування державного фінансового контролю.